

1. Аграрний сектор України: 30 незалежних років – погляд фахівців. *Суперагроном*: <https://superagronom.com/articles/536-agrarniy-sektor-ukrayini-30-nezalejnih-rokiv--poglyad-fahivtsiv>.
2. Зовнішньоекономічна діяльність. Державна служба статистики України. URL.: www.ukrstat.gov.ua.
3. Добрунік Т., Кузнецова О. Проблеми і напрямки розвитку аграрного сектору України в умовах економічної нестабільності. *Економіка та суспільство*. 2022. №42. DOI: doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-25.
4. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» № 1877-IV від 24 червня 2004 року.
5. Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» № 4391-VI від 9 лютого 2012 року

Сіваш А.

*аспірант кафедри банківської справи та страхування,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри банківської справи та страхування Чуб П.М.*

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ РИНКУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Без перебільшення можна стверджувати, що ринок споживчого кредитування був одним протягом багатьох років із найбільш проблемних сегментів вітчизняного фінансового ринку. Ще на початку 2000-х банки почали демонструвати досить агресивну стратегію на цьому ринку, за ними «підтягнулися» і небанківські фінансові установи. Зазначимо, що такі стратегії фінансових інституцій мали досить міцне підґрунтя – в умовах макроекономічної нестабільності та волатильності доходів вітчизняні домогосподарства досить активно покривали споживчі витрати за рахунок відповідних кредитних ресурсів.

На перший погляд, усі учасники ринку споживчого кредитування України мали свої вигоди. Банки отримували додаткові доходи, оскільки досить часто відсотки за споживчими кредитами були за межами здорового глузду, домогосподарства – мали можливість наростити власні споживчі витрати. Торгові мережі також були зацікавлені у нарощуванні обсягів продажу різноманітних товарів. Проте, на тлі таких тенденцій чомусь ігнорувалися важливі принципи кредитування, які досить часто наводяться у фаховій літературі [1], як платність, строковість та поверненість. Внаслідок цього, будь-які економічні катаклізми, що відбувалися в Україні, суттєво відбивалися на спроможності домогосподарств обслуговувати кредити, а також призводили до погіршення якості кредитних портфелів банків.

Швидке поширення цифрових технологій значно спростило взаємодію між кредиторами та позичальниками та стало черговим «драйвером» для зростання обсягів споживчих кредитів в Україні. І, знову таки, безвідносно вартості таких ресурсів для домогосподарств та їх інших кількісних параметрів. Як наслідок, поступово на цьому сегменті почала формуватися нова група гравців – колекторські компанії, які тривалий час демонстрували опортуністичну

стратегію та поведінку, що фактично межувала з правовим свавіллям. І лише у 2021 році діяльність таких учасників ринку споживчого кредитування було частково унормовано [2].

В загальному треба визнати, що станом на початок відкритої агресії проти України у сегменті споживчих кредитів накопичилося багато проблем. І на рівні його інституційної структури, і на рівні стратегій банків та небанківських фінансових установ, і на рівні доходів існуючих та потенційних позичальників. Очевидно, що з 24 лютого 2022 року вказані проблеми тільки загострилися. В перші місяці вторгнення стався потужний відтік населення з України, в умовах, що склалися на той час, абсолютна більшість позичальників об'єктивно не могли виконати свої зобов'язання за кредитними договорами. Зазначимо, що Національний банк України досить оперативно відреагував на сформовані виклики і спробував унормувати відносини між позичальниками та кредитними установами в умовах воєнного стану [3]. Проте, варто підкреслити, що основні положення зазначеного документу мають рекомендаційний характер.

Цілком зрозуміло, що з початком військовий дій обсяг ринку споживчого кредитування скоротилися. Так, обсяги ринку (у банківському сегменті) у 2021 році становили 214,1 млрд. грн., у 2022 році аналогічний показник склав 188,6 млрд. грн. [4]. В перші місяці після відкритого вторгнення споживче кредитування було фактично заморожене, трохи пізніше банки, а за ними і небанківські фінансові установи оговталися та поступово відновили роботу на цьому сегменті. Втім, на ринку не тільки збереглися ті численні «провали», які існували ще до лютого 2022 року, але й з'явилися нові, викликані війною в нашій державі. Разом з тим, у 2023 та за першу половину 2024 року сегмент банківського споживчого кредитування зріс до 218,5 млрд. грн. [4]. Сприймати такі оптимістичні дані варто з певними застереженнями, адже ні макрофінансові дисбаланси, ні ключові проблеми ринку споживчого кредитування нікуди не ділися. Відповідно, держава має сконцентрувати свої зусилля на формуванні такого інституційного середовища, яка б максимально нівелювало прояви впливу негативних факторів.

Література:

1. Чайковський Я. Сучасний стан та перспективи розвитку банківського кредитування. *Банківська справа*. 2005. № 2. С. 36–47.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту боржників при врегулюванні простроченої заборгованості» № 1349-IX від 19.03.2021 р.
3. Щодо обслуговування споживчих кредитів. Лист Національного банку України № 21-0013/27762. від 14.04.2022 р.
4. Грошово-кредитна статистика. *Національний банк України*. URL.: www.bank.gov.ua.

Тарасов В.

аспірант кафедри фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова Опарін В.М.

БОРГОВА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ – ОСОБЛИВОСТІ ВОЄННОГО СТАНУ